

Basteicafé 8 december 2022

Schatkamer van de Nijmeegse archeologie

Het Basteicafé van 8 december 2022 is gewijd aan de resultaten en bevindingen van de Romeinse archeologische opgravingen op het terrein van museum De Bastei. Het belang van deze opgraving en de beleving is groot. De archeologische resten die in De Bastei in situ worden gepresenteerd zijn namelijk een unicum in Nederland. Vanavond gaan we nader in op de resultaten van de opgraving en de uitdaging om de complexe bouwgeschiedenis op een begrijpelijke manier te vertalen naar de bezoekers.

Het centrum van Nijmegen tijdens de Romeinse tijd (ca. 19 voor - 476 na Chr.)

Harry van Enckevort, senior archeoloog van Bureau Archeologie en Bodemkwaliteit van de gemeente Nijmegen.

h.van.enckevort@nijmegen.nl

Voorafgaande aan de bouw van het entreegedeelte van Museum De Bastei voerde Bureau Archeologie en Bodemkwaliteit van de gemeente Nijmegen tussen 2015 en 2018 grootschalig archeologisch onderzoek uit in de aan de voet van het Valkhof gelegen bouwput. Daarbij kwamen belangwekkende resten uit de Romeinse tijd, de middeleeuwen en de nieuwe tijd aan het daglicht. Tijdens de opgravingen zijn de resten van een Romeinse weg ontdekt die als de voorganger van de huidige Lindenberg mag worden beschouwd. Munten en scherven van aardewerk uit het toenmalige wegdek maken duidelijk dat deze al rond het begin van de jaartelling in gebruik was. In

die tijd konden de bewoners van de in het centrum van Nijmegen gelegen Bataafse hoofdplaats Oppidum Batavorum via deze verbindingsweg gemakkelijk van en naar de laag gelegen oever van de Waal. Daar legden schepen met goederen uit alle windstreken van het Romeinse rijk aan.

Zicht op de opgraving in de bouwput met links tegen de muur van het Groene Balkon, in zwart de restanten van de Romeinse weg.

Na de Bataafse Opstand in de jaren 69-70 na Chr. werd ten westen van deze weg een 'villa' gebouwd. Muurresten hiervan zijn gevonden in de bouwput van het casino. Omdat deze opgravingen nog niet zijn uitgewerkt is onduidelijk of de interpretatie van deze bouwresten juist is. Ook blijft onduidelijk of enkele funderingsresten ten oosten van de Romeinse weg in de bouwput van het museum tot deze villa gerekend mogen worden. Door de vondsten uit het wegdek is wel duidelijk dat de weg ook in de 2^e en 3^e eeuw in gebruik is gebleven. In de bouwput zijn echter geen bouwsporen uit

deze periode aangetroffen. Wel wordt vermoed dat op het Valkhof in die tijd bewoning is geweest.

Resten van de laat-Romeinse poort. De rode pijl markeert de breedte van de doorgang.

De weg bleef ook in de 4^e en 5^e eeuw in gebruik, zo blijkt uit de vondsten. Het is in die tijd de toegangsweg vanaf de rivier naar de in de late 3^e eeuw gebouwde versterking op het Valkhof, en voert van daaraf verder naar het zuiden via de Hertogstraat, Driehuizerweg en Heumensoord naar de versterking in Cuijk. Na talrijke veldslagen rond het midden van de 4^e eeuw werd de versterking op het Valkhof aangepast met nieuw muurwerk en grachten. In die tijd is nabij de rivieroever ook een verdedigingsmuur gebouwd om de toegang tot het hoger gelegen Valkhof te bemoeilijken. In deze muur kwam een poort om de verbinding tussen de versterking en de rivier te waarborgen. Van deze poort zijn in de bouwput verschillende funderingsresten aangetroffen.

Het rapport over de opgraving is te vinden in het RAN:

https://studiezaal.nijmegen.nl/detail.php?nav_id=0-1&id=2460011960

Archeologie in de Bastei, hoe vertellen we dit verhaal?

Bas van Lingen, coördinator Tentoonstellingen en Presentaties van De Bastei.
bas.van.lingen@debastei.nl

Met het verschijnen van het archeologische onderzoek heeft Museum de Bastei veel nieuwe inzichten verkregen in de 2000 jaar continue bouwgeschiedenis op deze plek. Daarbij worden een aantal oude aannames naar het rijk der fabelen verwezen.

Deze nieuwe informatie dwingt de Bastei om opnieuw te kijken naar het verhaal dat ze wil vertellen, mét de uitdaging om de complexe bouwgeschiedenis op een begrijpelijke manier te vertellen naar de bezoekers. Temeer daar de huidige presentaties niet voldoen, onvolledig en in sommige gevallen achterhaald zijn. Er moet dus meer aandacht naar de bouwgeschiedenis. Hoe gaat de Bastei dergelijke ingewikkelde materie op een toegankelijke manier inzichtelijk maken? Bas van Lingen neemt u mee in de keuzes die er gemaakt dienen te worden en al gemaakt zijn. Niet alleen welk verhaal we willen vertellen maar ook welke presentatie-vorm we willen gaan inzetten. Immers iedere bezoeker leert weer anders.

Impressie VR "Werking van de Bastei"

Hoe vindt de Bastei een goede balans tussen de bouwhistorie in situ en presentatie-middelen, zonder afbreuk te doen aan de sfeer? Zijn hightech presentaties de oplossing? Hoe kort door de bocht kan je gaan om een complexe materie uit te leggen? Of hoe diep duik je in de materie zonder dat bezoekers afhaken? En ook niet belangrijk: hoe verhoudt het verhaal van de Bastei zich tot het verhaal van Nijmegen? Daarbij blijven er ook vragen en tegenstrijdigheden in ideeën aangaande de bouwgeschiedenis. Hoe ga je als museum daar mee om?

Volgend Basteicafé

Het Basteicafé van donderdag 12 januari 2023 neemt je mee naar het Nijmegen van 1750. Dan meet de Groninger militair ingenieur Klaas Willem Kiers de vestingstad Nijmegen op met het doel een maquette van Nijmegen te maken. *Peter Altena* en *Paul Klinkenberg* leiden u rond. De stadstekenaars van Nijmegen, *Ernie Bossmann* en *Gabi Rets*, geven in woord en beeld hun kijk op de vestingstad van toen en het Nijmegen van nu.